

Фестивална програма: *Сънят на Одисей* (България)

Разговор с Явор Гърдев режисьор на спектакъла *Сънят на Одисей* в Театрална работилница *Сфумато*

- Какво сънува Одисей?

- В територията на съня, където общо взето всички неща са позволени и може да се случи всичко, точно там, а не в реалността на Одисей, мисля, че стават по-интересните неща. Сънят на Одисей е едновременно неговото престъпление и неговото наказание. Вярвам, че животът в съня е не по-малко пълноценен от живота в реалността. В съня на Одисей може да видим всъщност какъв е Одисей. В този смисъл неговият сън е в голяма степен това, което сънуваме и ние - сънят на нашата обърканост, вини и желания.

- Защо наричаш представянето „quasitragoedia“? Смяташ ли, че съвременният свят подкопава устоите на трагичното, разбираемо в античната му мярка?

- Античната трагичност е желаното на това представление, но едновременно с това собственото ми разбиране, че това е някак непостижимо, ме оставя при скромното убеждение, че това е „сякаш трагедия“. Съществува проблем с възприемането на античната трагедия, защото нашите проблеми в голяма степен са се превърнали в психологически. В античното няма психологизъм. Страстта е тотална. Единственият възможен модул на модерната трагичност е ироничният. Хоризонтът на античната трагедийност е основният замисъл и основният патос, може би, на това представление, защото то все пак някак си съжалява за това, че тя не може да се случи.

- Мислиш ли за драматургичния текст като за неприкосновена територия?

- Аз съм сигурен, че драматургичният текст е в голяма степен вече условен. За да говори на свой собствен език, модерното театрално представление трябва да си позволява радикална интерпретация. Разбира се, респектът към текста, който правиш, винаги остава. Но промяната на текста според контекста на представянето е вече позволена според мен операция. И аз съм безскрупулно в последните години си я упражнявам.

- Какво е митът за теб - тотална парафраза на битието или екстатично питане?

- По-скоро екстатична задача за постигане. Ние се случваме не в постигането, не в пълната реализация, а точно в гонитбата на така желаното нещо, което е вън от нас, в случая - мита.

- Твоята идея за театър?

- Правенето на театър предполага поле на учудването. Така могат да се случат театрални факти. Ако знаех каква е идеята ми за театър, бих престанал да се занимавам с него, защото това означава, че съм реализирал смисъла на това, което правя и оттук нататък трябва само да го възпроизвеждам.

Диана Захариева

Към хоризонта на същинското познание

„Сънят на Одисей“, назован от младия режисьор Явор Гърдев „quasitragoedia“, е спектакъл, в чиято структура се оглежда силуетът на съня. Сценичното изказване обединява текстове на Хайнер Мюлер, Йосиф Бродски, Георги Тенев, Кирил Мерджански. Формулата на съня, който по природа е безсюжетен на битово събитийно ниво, но съдържа в себе си емоционалната памет на подсъзнателното, модулира модерния поглед към античната трагичност в иронично дегероизираните полета на едно заспало радио (Одисей). Вината на Одисей отеква в партитите на двата мъжки полухора, в хора на трите мойри, в архаично насечената ритмичност на жеста и словото. Подреденият хаос на неговия сън е облечен в емблематичната знаковост на античната театрална форма на трагическите сюжети, макар и в цитатен вариант, докато натрупванията в смислово-съдържателния план се лутат из лабиринта на жанровата неопределеност. Спектакълът е обърнал лицето си към трагичното в неговата архетипна семантичност. За режисьора е интересно именно догонването на предхристиянската мярка, на атавистичното самочувствие на човека, търсещ своето място в схемата на един свят, подреден от мита. Усещането за сюрреалистичен обем се подчертава от импозантната фигура на кораб, която акустирира погледа в мистото-арена на конфликтният сблъсък - остров Лемнос (сценография Даниела Ляхова и Никола Тороманов). Музикалните вариации на словото (музика и хорово композиция Асен Аврамов) се разбиват в стръмните брегове на поетичните фрази (Г. Тенев, К. Мерджански), за да се стопят като морска пяна в общата звукова оркестрация. Тази иначе добре намерена доминанта на внушението загубва изначалната си функция на смислов носител.

Спектакълът въздейства с демоничния сблъсък между основните конфликтни звена - Одисей (Владимир Пенев), Филоктет (Чавдар Монов), Неоптолем (Валери Йорданов). Въвлечени в жанровата предопределеност на почти-трагедията, те успяват в догонването на античния знак за трагичното, метаморфозирал в постмодерен опит за декомпозиране на драматичното.

„Сънят на Одисей“ е от онези спектакли, които са в процеса на своето случване. Подобно на мита, той не кодира непоколебимия отговор за смисъла на човешката екзистенция, а тръгва от скромното допускане за едно възможно пътешествие към хоризонта на същинското познание.

Диана Захариева